

FRANCISZEK PLEWA
IWONA JONCZY
KRZYSZTOF FILIPOWICZ

70 lat Wydziału Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej Politechniki Śląskiej w Gliwicach

12 lipca 1950 roku, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Szkół Wyższych, na Politechnice Śląskiej w Gliwicach utworzono Wydział Górniczy. Określenie zadań i programów nauczania, skompletowanie kadry naukowej, pozyskanie studentów oraz prace związane z przygotowaniem nowych pomieszczeń i rozbudową infrastruktury, stanowiły pierwsze wyzwania dla nowo utworzonego wydziału. W miarę upływu czasu ewoluowała również nazwa wydziału – od 2019 roku funkcjonuje Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej.

Słowa kluczowe: Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej, Gliwice

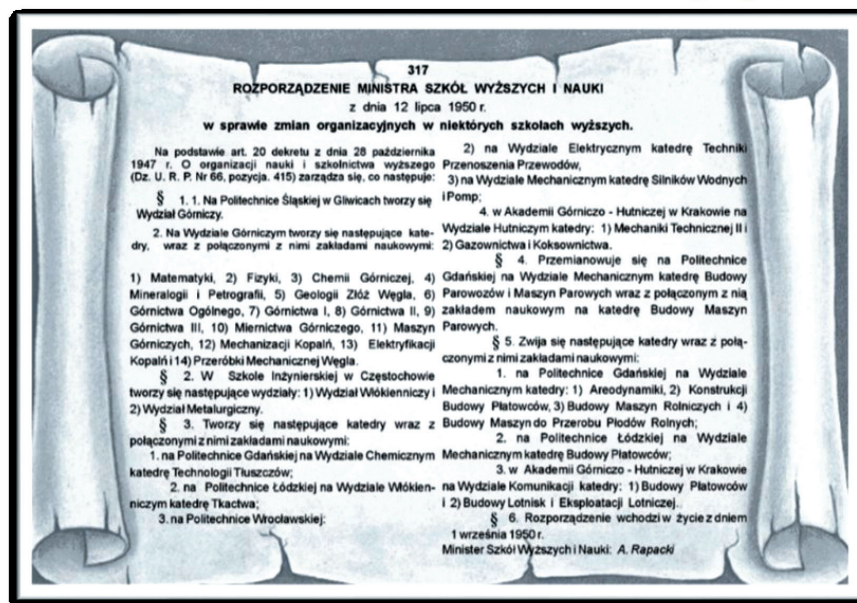
1. WPROWADZENIE

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 12 lipca 1950 roku w sprawie zmian organizacyjnych w niektórych szkołach wyższych,

na podstawie dekretu z dnia 28 października 1947 roku o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego, na Politechnice Śląskiej w Gliwicach w roku 1950 utworzono Wydział Górniczy (rys. 1).

70 lat
WYDZIAŁU GÓRNICZWA,
INŻYNIERII BEZPIECZEŃSTWA
I AUTOMATYKI PRZEMYSŁOWEJ

Rys. 1. Rozporządzenie Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 12 lipca 1950 roku o utworzeniu Wydziału Górniczego

Powołanie do istnienia wydziału i tym samym studiów górniczych było uwarunkowane określeniem zadań i programów nauczania dla wszystkich lat studiów, na tej podstawie zaproponowano obciążenie dydaktyczne dla poszczególnych jednostek wewnętrznych wydziału, którymi były wtedy katedry i zakłady. Wymagało to uzgodnienia programu studiów górniczych na Politechnice Śląskiej z programami Akademii Górniczo-Hutniczej oraz Politechniki Wrocławskiej, w której miał powstać Wydział Górniczy wyspecjalizowany w eksploatacji złóż węgla brunatnego. W tym celu powołano Komisję Studiów Programowych, która ustaliła ramowe i szczegółowe programy studiów inżynierskich na Wydziałach Górniczych. W połowie czerwca 1950 roku uzyskano więc podstawę do wystąpienia Rektora Politechniki Śląskiej do Ministra o powołanie Studiów Górniczych w Politechnice Śląskiej [1].

2. HISTORIA WYDZIAŁU

Akt erekcyjny wydziału został podpisany 12 lipca 1950 roku. Przygotowanie aktu trwało cztery miesiące, jednak Ministerstwo przyspieszyło działania i przed zakończeniem procedur administracyjnych wyrażono zgodę na powołanie z dniem 1 lipca 1950 roku Dziekanatu Wydziału Górniczego i powierzenie funkcji p.o. dziekana prof. dr. Józefowi Wąsowskiemu.

Kluczowym wyzwaniem było jednak pozyskanie studentów oraz kadry. Władze akademickie we współpracy z organizacjami studenckimi oraz z Departamentem Szkolnictwa Zawodowego Ministerstwa Górnictwa zorganizowały bezpłatny kurs „Górnictwa ogólnego” dla studentów i pracowników Politechniki Śląskiej, którzy mieli w przyszłości zostać potencjalnymi pracownikami nowo utworzonego wydziału. Kurs rozpoczął się 10 lipca wykładem inauguracyjnym „Górnictwo w Polsce. Geologia polskich zagłębi węglowych” i trwał do 19 lipca, obejmując wykłady, seminaria i zajęcia praktyczne z górnictwa.

Pozyskiwanie kadry naukowej przebiegało stopniowo, w miarę wzrastania liczby zajęć dydaktycznych, i dopiero w latach 1954–1956 wydział wszedł w już ustalony tryb pracy. Dziekanem był wówczas prof. mgr inż. Roman Dykacz. Ponad 70% stanowisk kierowników katedr objęli wychowankowie Akademii Górniczo-Hutniczej, ale nie można również pominąć związków z Uniwersytetem Jagiellońskim, którego pierwszym profesorem mineralogii i petrografii był Jan Kühl.

Jednocześnie z rozpoczęciem działalności dydaktycznej wydziału prowadzono prace organizacyjne mające na celu włączenie do struktury Wydziału Górniczego grup studenckich specjalności górniczych, kształcących się na Wydziale Mechanicznym i Wydziale Elektrycznym. Ostatecznie słuchacze tych wydziałów zostali przeniesieni na Wydział Górniczy w roku akademickim 1951/1952. W 1951 roku na wydziale została również obroniona pierwsza praca doktorska (przez doc. Czesława Poborskiego).

Budynek Wydziału Górniczego postanowiono wznieść w miejscu, w którym jeszcze pół wieku temu znajdował się duży zbiornik wodny – staw, będący pamiątką po rozlewiskach przepływającej niedaleko Kłodnicy. Obiekt stanął na kilkuset palach żelbetowych sięgających bardziej zwięzłego gruntu (rys. 2 i 3).

Istotne dla funkcjonowania struktury wydziału było uzyskanie pomieszczeń na jego lokalizację. W lipcu 1950 roku Ministerstwo Górnictwa przekazało gmach znajdujący się na rynku w Gliwicach, w którym utworzono dziekanat Wydziału Górniczego oraz dom studencki. W grudniu 1952 roku do dyspozycji studentów i pracowników przekazano dwa pierwsze segmenty nowo powstającego Wydziału Górniczego przy placu Krakowskim. Okres intensywnej rozbudowy obecnej siedziby wydziału nastąpił w latach 1952–1955, co związane było z zapotrzebowaniem resortu górnictwa na wysoko wykwalifikowaną kadrę inżynierską. Zaowocowało to powołaniem w 1954 roku studiów zaocznych I stopnia, a w 1955 roku – wieczorowego studium zawodowego. Ranga wydziału systematycznie wzrastała, tak że w 1958 roku Ministerstwo Górnictwa zorganizowało na nim Międzynarodową Wystawę Budownictwa Kopalń. W 1959 roku oddano do użytkowania halę technologiczną wydziału.

Kolejne działania na rzecz rozwoju wydziału były związane z powołaniem jego dwóch filii – w Rybniku oraz Dąbrowie Górniczej.

Na wydziale w początkowym okresie jego funkcjonowania istniało siedemnaście katedr, w latach 60. i 70. XX wieku było ich dziewiętnaście, natomiast reorganizacja struktury wydziału w 1969 roku doprowadziła do utworzenia ośmiu katedr jako dużych jednostek naukowo-dydaktycznych złożonych z poprzednich mniejszych katedr. Dwie spośród nich, tj. Katedrę Matematyki C oraz Katedrę Chemii Ogólnej, odłączono od wydziału. W 1972 roku przeprowadzono kolejną reorganizację, która spowodowała zmniejszenie liczby katedr do sześciu, które z kolei dały początek siedmiu instytutom badawczo-dydaktycznym. Obecnie na wydziale funkcjonuje sześć katedr.

Rys. 2. Budowa siedziby Wydziału Górniczego (widok na plac Krakowski)

Rys. 3. Początek budowy siedziby Wydziału Górniczego – osadzanie betonowych pali

Modyfikacjom ulegała również nazwa wydziału. Od jego powstania w 1950 roku do 1991 roku funkcjonowała nazwa Wydział Górniczy. W 1991 roku zmieniono ją na Wydział Górnictwa i Geologii. Kolejna zmiana nazwy nastąpiła w 2019 roku i od tego czasu

funkcjonuje Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej.

Historia wydziału to również historia jego dziekanów. Według chronologii byli nimi: prof. dr inż. Józef Wąsowski (1950–1951), prof. mgr inż. Roman Dykacz (1952–1962), prof. dr inż. Tadeusz Zarański (1962–1964), prof. mgr inż. Waław Reguński (1964–1965), prof. dr inż. Witold Parysiewicz (1965–1967), prof. mgr inż. Tadeusz Lasek (1967–1969), prof. zw. dr hab. inż. Mirosław Chudek dr h.c. (1970–1975) i (1985–1990), prof. dr hab. inż. Henryk Gil (1975–1981) i (1984–1985), prof. dr inż. Włodzimierz Sikora (1981–1982), prof. zw. dr hab. inż. Marian Kozdrój (1982–1984), prof. dr hab. inż. Bernard Drzęzła dr h.c. (1990–1996), prof. dr hab. inż. Marian Dolipski (1996–2002) i (2008–2016), prof. dr hab. inż. Krystian Probiez dr h.c. (2002–2008), prof. dr hab. inż. Franciszek Plewa (2016–2020 i od 2020 roku) do dziś [1–4].

3. WYDZIAŁ OBECNIE

Obecnie na Wydziale Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej (rys. 4–6) prowadzona jest działalność naukowo-badawcza w zakresie górnictwa zrównoważonego rozwoju rozumianego jako ekonomicznie efektywne wydobywanie kopalń z uwzględnieniem zaawansowanych technologii górniczych i informatycznych. Wydział kształtuje wiedzę w zakresie pozyskiwania surowców w warunkach przyjaznych środowisku na potrzeby prowadzenia racjonalnej gospodarki złożowo-surowcowej polegającej

na dostarczeniu surowców w ilości wystarczającej do sprawnego działania gospodarki krajowej. Działalność ta związana jest również z mechanizacją, automatyzacją i robotyzacją procesów wydobywczych, minimalizacją ingerencji w środowisko w czasie poszukiwań i eksploatacji złóż kopalin, ochroną nieek-

sploatowanych i eksploatowanych złóż kopalin przez maksymalne wykorzystanie zasobów złoża, wykorzystaniem surowców mineralnych znajdujących się w odpadach powstałych po robotach górniczych i procesach wzbogacania kopalin oraz minimalizacją powstających odpadów.

Rys. 4. Budynek Wydziału Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej (widok od strony Rektoratu)

Rys. 5. Widok holu głównego wydziału

Rys. 6. Widok ogólny na Kampus Gliwice i Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej

Wydział zajmuje się również problematyką inżynierii bezpieczeństwa, w szczególności zagadnieniami bezpieczeństwa publicznego, BHP i ochroną przeciwpożarową, zarządzaniem kryzysowym i cyberbezpieczeństwem oraz problematyką związaną z szeroko rozumianą automatyką i informatyką przemysłową, jak również elektrotechniką i automatyką w górnictwie.

Działalność naukowa i dydaktyczna wydziału skupiona jest obecnie w sześciu katedrach, mianowicie: Katedrze Elektrotechniki i Automatyki Przemysłowej, Katedrze Mechanizacji i Robotyzacji Górnictwa, Katedrze Geomechaniki i Budownictwa Podziemnego, Katedrze Eksploatacji Złóż oraz Katedrze Geologii Stosowanej.

Władze wydziału stanowią obecnie: dziekan prof. dr hab. inż. Franciszek Plewa, prodziekan ds. współpracy i rozwoju dr hab. inż. Iwona Jonczy, prof. PŚ, prodziekan ds. infrastruktury i organizacji dr hab. inż. Krzysztof Filipowicz, prof. PŚ, prodziekan ds. kształcenia dr hab. inż. Małgorzata Wyganowska, prof. PŚ.

Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki to kuźnia kadr dla nowoczesnego przemysłu. Oferuje się na nim kształcenie studentów na studiach I stopnia inżynierskich, II stopnia magisterskich, zarówno w systemie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym, oraz kształcenie doktorantów na stu-

diach III stopnia. Kształcenie odbywa się na pięciu kierunkach:

- Automatyka i Informatyka Przemysłowa,
- Geodezja i Kartografia,
- Geoinżynieria i Eksploatacja Surowców,
- Inżynieria Bezpieczeństwa,
- Rekultywacja i Zagospodarowanie Terenów Poprzemysłowych.

Wszystkie plany studiów dostosowane są do standardów europejskich, opierają się na systemie punktów kredytowych ECTS (ang. *European Credit Transfer System*), co umożliwia odbywanie części studiów za granicą.

Na wydziale aktywnie działają studenckie koła naukowe, w których studenci mogą realizować swoje zainteresowania związane ze studiowaną specjalnością. Koła Agrimensor, Bezpieczna Ściana, Bezpiecznik, El-Carbo, Gwarek, Konstrukcja i Eksploatacja Maszyn, Przeróbka Kopalin Stałych oraz Silesian co roku uczestniczą w Konferencji Kół Naukowych Wydziału, organizują wyjazdy naukowe, konferencje i seminaria. Członkowie kół naukowych oraz pracownicy wydziału aktywnie uczestniczą w cyklicznie organizowanej Nocy Naukowców, w ramach której odbywają się pokazy multimedialne, laboratoria i wykłady z różnych dziedzin nauki kierowane do dzieci, młodzieży

i dorosłych. Studenci koła naukowego Bezpieczna Ściana zajmują pierwsze miejsca w konkursach wiedzy górniczej organizowanych corocznie w Krakowie.

Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej aktywnie współpracuje ze szkołami w celu popularyzacji kształcenia technicznego. Chętnie spotykamy się z młodzieżą, prowadzimy wykłady popularnonaukowe w cyklu „WIEDZA → TECHNIKA → KARIERA”, z zakresu m.in. mechatroniki, elektroniki, eksploatacji surowców mineralnych, geologii, geodezji i bezpieczeństwa. Jesteśmy otwarci na wizyty uczniów na naszym wydziale, udostępniamy nasze laboratoria, zachęcamy do odwiedzenia Muzeum Geologii Złóż oraz Hali Technologicznej.

Wydział od wielu lat intensywnie współpracuje z wieloma firmami działającymi w przemyśle górniczym i innych branżach gospodarki narodowej. Współpraca obejmuje m.in. organizację staży i praktyk studenckich, wspólne projekty i prace naukowo-badawcze.

Działalność wydziału wspierana jest przez Radę Społeczno-Programową stanowiącą organ doradczy, wyrażający opinie dotyczące jakości kształcenia oraz oceniający stopień i zdolności adaptacji absolwentów wydziału w miejscach pracy. Rada Społeczno-Programowa ma również na celu analizowanie stanu i tworzenie warunków do bezpośredniego powiązania środowiska naukowego z zakładami pracy, władzami regionu, instytucjami branżowymi i placówkami oświatowymi.

Corocznie na wydziale odbywają się giełdy minerałów oraz konferencje i seminaria naukowo-techniczne,

a w grudniu podczas uroczystości barbórkowych organizowana jest Akademia Barbórkowa połączona z Biesiadą Piwną.

Wymienione przykłady szerokiej działalności Wydziału Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej świadczą o dużym zaangażowaniu kadry naukowo-badawczej, pracowników administracyjnych i technicznych w jego rozwój, w doskonalenie swoich umiejętności, w zdobywanie wiedzy naukowej, a zarazem w kształcenie młodych kadr inżynierów, podkreślając ważność i trafność decyzji o jego powołaniu siedemdziesiąt lat temu.

Literatura

- [1] *40-lecie Wydziału Górniczego i spis absolwentów*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 1990.
- [2] *Kronika Wydziału Górnictwa i Geologii 1950–2000*, red. K. Probiez, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2000.
- [3] *Wydział Górnictwa i Geologii 1950–2005*, red. K. Probiez, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2006.
- [4] Materiały własne Wydziału Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej Politechniki Śląskiej.

prof. dr hab. inż. FRANCISZEK PLEWA
dr hab. inż. IWONA JONCZY, prof. PŚ
dr hab. inż. KRZYSZTOF FILIPOWICZ, prof. PŚ
Politechnika Śląska
Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa
i Automatyki Przemysłowej
ul. Akademicka 2, 44-100 Gliwice
iwona.jonczy@polsl.pl